

Chương trình phát thanh đặc biệt dành cho Cỏ Thơm

Nhạc sĩ **Thanh Trang** thực hiện (tháng 12 dương lịch 2012)

(Nhà thơ Kim Tuấn)

Thưa quý bạn gần xa thân mến. Năm rồi cũng vào cỡ này hay muộn hơn một chút, mà đằng nào thì cũng quanh quẩn trước và sau Tết ta không bao lâu, tôi có thực hiện một buổi phát thanh như thế này để riêng trò chuyện với độc giả, thính giả của Cỏ Thơm trên mạng. Buổi phát thanh ngày hôm nay thì cũng bắt chước cái lệ cũ, mà xem ra thì có khi cũng là một cái lệ nên duy trì, thay cho những lời chúc Tết Tây cũng như Tết ta.

Ở trên mạng khi có người viết bài về nhạc sĩ Nguyễn Hiền thì người ta nhắc đến những bài như “Hoa bướm ngày xưa”, “Về đây anh” (lời của Thanh Nam), “Anh cho em mùa Xuân”, bài hát phổ thơ của Kim Tuấn, v.v.. và v.v.. Về nhạc sĩ Nguyễn Hiền thì ông là một gương mặt thuộc hàng danh tiếng trong Tân Nhạc và đã có nhiều bài báo ngoài đời cũng như tài liệu trên mạng viết về ông. Riêng khi có người viết bài về nhà thơ Kim Tuấn, với số lượng ít hơn, thì người ta vẫn quen nhắc, người này căn cứ vào tài liệu của người khác, đến những bài thơ như “Nụ hoa vàng cho em” - tức bài “Anh cho em mùa Xuân” sau khi thành ca khúc - hoặc như bài “Những bước chân âm thầm” do Y Vân phổ nhạc, mà tựa đề của bài thơ theo nguyên tác là “Kỷ niệm” chứ không phải “Những bước chân âm thầm”, vốn là câu mở đầu của bài thơ

Cả ba ông Y Vân, Nguyễn Hiền, Kim Tuấn thì kẻ trước người sau, nay đã qua đời. Hai ông ông Y Vân và Nguyễn Hiền thì xưa kia tôi quen; thân nhất là đối với ông Nguyễn Hiền vì một phần là có thời gian ông ấy cùng học Luật với tôi và nhà cũng gần nhau! Còn nhà thơ Kim Tuấn thì tôi lại chẳng từng quen biết, tuy khi xưa nghe những bài hát người ta phổ thơ ông ấy thì tôi lại rất thích cung cách làm thơ của ông. Thời gian tôi ở Sài Gòn và học Luật và căn cứ vào tài liệu về Kim Tuấn mà tôi có được thì ông ấy - hơn tôi hai tuổi - cũng ở Sài Gòn. Năm 1962, khi bài hát đầu tay của tôi là “Duyên thê” bắt đầu được phổ biến ở Sài Gòn thì cũng là năm mà ông Nguyễn Hiền nhận được tập thơ của hơn một tác giả do Kim Tuấn gửi tặng, trong đó có bài “Nụ hoa vàng cho em” mà theo như lời kể của nhạc sĩ Nguyễn Hiền mãi về sau này ở hải ngoại là ông chỉ bỏ ra một buổi để hoàn tất thành ca khúc với tựa đề “Anh cho em mùa Xuân”, giản dị chỉ vì 3 câu mở đầu của bài thơ : *“Anh cho em mùa Xuân, nụ hoa vàng mới nở, chiều Đông nào nhưng nhớ”* cũng là câu đưa đến ý nhạc mở đầu để cứ thế tác giả triển khai thành trọn ca khúc! Rồi sau đó là bài hát được phổ biến rộng khắp từ Sài Gòn đi khắp nơi trên phần đất của Việt Nam Cộng Hòa.

Kịp đến khoảng giữa năm 1969, khi tôi đang làm công việc giảng dạy bộ môn Kinh Tế ở Trường Võ Bị Quốc Gia trên Đà Lạt, và cũng đang gặp lúc tôi chuẩn bị đi du học tại Hoa Kỳ thì một buổi nọ tôi bắt gặp trên tạp chí “Văn” một bài thơ của Kim Tuấn tựa là “Nói với mùa Thu”. Câu mở đầu là:

“*Bây giờ là mùa Thu rồi phải không em?*”

“*Ai qua áo lụa tóc nhung mềm*”

Đang quanh quẩn trong khung bàn giấy dành riêng cho mỗi giáo sư, với cửa kính nhìn ra phía Đồi Bắc xanh biếc những hàng thông, đang chờ đến giờ có lớp, tôi đọc đi đọc lại cả bài thơ rồi có cảm tưởng như đã có sẵn một nét giai điệu nào đấy ẩn nấp giữa những hàng chữ. Vậy thì hai câu đầu “*Bây giờ là mùa Thu rồi phải không em? Ai qua áo lụa tóc nhung mềm*” đã cho tôi ngay nét nhạc khởi đầu để sau đó trong ngày tôi hoàn tất luôn toàn bộ giai điệu cho bài “Nói với mùa Thu”, mà cũng vì một khi đã triển khai giai điệu rồi thì tôi bám theo hướng đi của giai điệu, tạm gọi như thế, thay vì cứ phải bám vào chữ nghĩa nơi bài thơ. Kết quả là tôi phải thay đổi không dưới 50 % của chữ nghĩa để cho khớp với giai điệu của phần nhạc! Và bây giờ thì mới phải tính đến chuyện làm sao liên lạc được với tác giả bài thơ để trình bày lý do tại làm sao mình phải thay đổi ngần ấy chữ trong thơ của người ta! Và tôi trù tính là khi trở về Sài Gòn để trước ngày lên máy bay rời khỏi nước thì đến tìm gặp ông Nguyễn Hiền để coi xem có cách nào liên lạc được với nhà thơ Kim Tuấn. Nhưng về đến nơi thì bao nhiêu chuyện khác lại khiến tôi không cách gì liên lạc được với ông Nguyễn Hiền; (Lúc bấy giờ Trần Thiện Thanh lại đang thường xuyên tiếp xúc với tôi để đề nghị xin được xuất bản bài hát “Tình khúc mùa Đông” - mà sau này ở hải ngoại không ít ca sĩ đã hát dưới tựa đề là “Tiết Thu”). Kết cuộc là bài “Tình khúc mùa Đông” được in ấn không quá ba ngày, Trần Thiện Thanh lái xe đến nhà, đem biếu tôi 100 bản đặc biệt dành cho tác giả thì tôi cũng chỉ có nước để lại nhà trước khi lên máy bay đi Hoa Kỳ! Và bài hát “Nói với mùa Thu” cũng nằm yên đấy trong ngăn kéo bàn giấy của tôi ở căn nhà tại Sài Gòn.

Mãi đến sau này, sau cả trên 10 năm tái định cư tại Hoa Kỳ, sau khi bài hát “Nói với mùa Thu” đã được phổ biến thì tôi mới có dịp lên mạng để tìm hiểu về thân thế của nhà thơ Kim Tuấn. Ông mất năm 2003 ở Sài Gòn thì tôi hy vọng là ông cũng đã có dịp nghe bài hát “Nói với mùa Thu” qua giọng ca Quang Tuấn trong CD “10 ca khúc Thanh Trang-Tập 1” do người hát thực hiện vào khoảng giữa năm 2002! Chỉ có điều là tôi không bắt được tín hiệu nào về mặt đó từ Sài Gòn, mà về phần tôi thì mãi đến về sau này có dịp theo dõi các tài liệu trên mạng thì tôi mới biết là thời tôi làm việc trên Đà Lạt thì ông ấy ở trên Pleiku, còn thời sau năm 75 có thời gian tôi có mặt ở Sài Gòn, và Kim Tuấn cũng sinh sống ở Sài Gòn đấy, thế nhưng tôi không biết nhà hoặc nơi làm việc của ông ấy để tiện liên lạc. Và lại thời gian ấy cũng không còn là thời gian để nghĩ đến chuyện thơ hay nhạc đối với những người làm văn nghệ trong Nam trước năm 75.

Vậy thì qua các tài liệu rải rác đó đây trên mạng, tôi chỉ thu thập được ngần này thông tin, xin được tóm gọn lại là:

Kim Tuấn, sinh năm 1940, có tên thật là Vĩnh Khuê. Một cái tên thuộc hàng danh gia vọng tộc và đẹp đẽ như thế mà tại sao nhà thơ không lấy đó làm bút hiệu, thay vì bút hiệu “Kim Tuấn” thì tôi chưa bắt gặp tài liệu nào đề cập đến. Vẫn theo tài liệu trên mạng thì ông là con trai một cho nên khi nhập ngũ thì được đặc miễn, khỏi phải đi tác chiến; ông phụ trách việc giảng dạy Anh ngữ trong quân đội; các tài liệu cho biết như thế. Và điều đó cũng khiến tôi ngạc nhiên vì cứ nghĩ rằng một khi đã là con trai duy nhất trong một gia đình thì được miễn nhập ngũ. Lại có tài liệu cho biết rằng tuy được miễn công việc tác chiến nhưng vẫn phải đảm nhiệm công việc trực gác cũng như tham

gia hành quân. Trục gác thì đối với quân nhân là chuyện thường tình rồi, thế nhưng đã gọi là miễn tác chiến mà phải tham gia hành quân thì là thế nào, tôi lại không hiểu, vì hành quân có nghĩa là đụng trận với đối phương như chơi; mà đụng trận với đối phương thì tức là tác chiến rồi chứ còn gì nữa? Các tài liệu cho biết là sau năm 1975 thì Kim Tuấn về sinh sống tại Sài Gòn, tiếp tục công việc giảng dạy Anh ngữ, thế rồi đang khỏe mạnh bình thường thì ông đột ngột qua đời vì một cơn nhồi máu cơ tim vào năm 2003. Thuở sinh thời, và trước năm 1975, thơ của Kim Tuấn được đăng tải trên nhiều tạp chí văn học, và không phải chỉ có mỗi hai ông Y Vân và Nguyễn Hiền phổ nhạc thơ ông mà còn nhiều nhạc sĩ khác nữa, với những tác giả nổi tiếng như Phạm Đình Chương. Riêng bài “Những bước chân âm thầm” do Y Vân phổ nhạc thì, theo như tôi còn nhớ, đã đoạt giải nhất trong một đợt tuyển lựa ca khúc xuất sắc về một chủ đề gì đấy trong thập niên 60.

Quý vị có thể lên mạng để tìm hiểu thêm về thân thế của nhà thơ Kim Tuấn cũng những bài viết về ông bằng cách tra cứu theo “Google search” hoặc “Web search”, “Yahoo search”, v.v., Về một số lớn các bài thơ của Kim Tuấn được sao lục lại trên mạng thì cũng vậy.

Thơ của Kim Tuấn ra làm sao? Thời gian có hạn, tôi chỉ xin đọc một bài tôi cho là hết sức dễ thương và dung dị theo phong cách đặc trưng của Kim Tuấn; bài “Gửi mẹ mùa Xuân” mà tôi không biết vào dịp Tết sắp tới đây sẽ có chương trình thi ca nào đem ra cho có người diễn ngâm hay ngoài những bài thơ của các nhà thơ có tên tuổi trong văn học sử nước nhà thì quanh đi quẩn lại vẫn chỉ là những bài thơ hợp với sở thích cũng như quan điểm riêng của người hay nhóm thực hiện chương trình! Tôi xin đọc bài thơ “Gửi mẹ mùa Xuân” của Kim Tuấn, viết thời trước năm 75 từ đơn vị của ông ở miền Cao Nguyên.

Gửi Mẹ Mùa Xuân - Kim Tuấn

*Tết này chắc con thôi leo núi
đêm ngủ rừng thôi ngó trời xanh
sớm mai qua núi tay cầm súng
đã xa xôi như thế cũng đành*

*Tết này ngưng chiến lo đồn trại
đêm gác chòi cao nhìn núi cao
lưng lơ dăm bóng đèn soi sáng
mưa dưới đồi xa khuất chiến hào*

*Chiến hào đêm lạnh run cơn gió
lá động cành trơ và khói sương
co ro trong áo tay ghì súng
lửa ngút trời xa bãi chiến trường*

*Tết này thêm chút tiền lương lính
có dăm trăm bạc gửi quê nhà
mẹ mua thêm gạo ăn qua Tết
con ở rừng cam khổ cũng qua*

*Con ở rừng ăn Tết cá khô
có cơm gạo sấy kiếp sông hồ*

*khi vui chung bạn dăm chai đế
khi chết nằm yên dưới nấm mồ*

*Tết này Tết nữa chưa yên giấc
chắc mai chắc một có hòa bình
con nghe nói thế con tin thế
phương này như cũ vẫn phiêu linh*

Cũng trong số những bài thơ của Kim Tuấn được góp nhặt lại trên mạng thì vừa mới rồi đây, nhân nghĩ đến chuyện Tết Tây gần kề và Tết ta sắp đến, tôi bắt gặp bài “Xuân tận miền xa”. Chỉ trong nửa ngày tôi đã soạn thành ca khúc với tựa đề “Xuân tận miền xa”, tức tựa đề bài thơ ra sao thì tôi vẫn để nguyên như thế! Nhưng lần này, lần thứ hai tôi đưa nhạc vào thơ Kim Tuấn thì tôi lại đỡ phải lẩn tránh với việc giải trình với tác giả bài thơ lý do tại làm sao tôi phải thay đổi chữ này hay chữ kia cho khớp với giai điệu, nhất là một khi tác giả bài thơ đã không còn nữa. Bởi trong số 140 chữ của bài thơ thì tôi chỉ thay có mỗi 3 chữ mà vẫn cố giữ nguyên ý, cũng như thêm 3 chữ cho câu kết thúc bài hát.

Xin mời quý vị cùng nghe bài hát “Xuân tận miền xa”, thơ Kim Tuấn do Thanh Trang phổ nhạc qua tiếng hát Tâm Hào:

(Bài hát “Xuân tận miền xa”)

Quý vị cùng các bạn thân mến. Bài hát “Xuân tận miền xa”, thơ Kim Tuấn, Thanh Trang phổ nhạc qua tiếng hát Tâm Hào vừa rồi cũng đã kế thúc chương trình phát thanh đặc biệt dành cho độc giả, thính giả của website Cỏ Thơm ngày hôm nay. Nhân dịp Tết dương lịch gần kề và Tết năm Quý Ty cũng không xa, xin chúc quý vị cùng thân hữu bốn phương những năm mới thật an lành! (Nhạc kết và hết)

(Nhạc sĩ Thanh Trang - Ảnh chụp tháng 12, 2012)